

**6D110200 – «Қоғамдық денсаулық сақтау» мамандығы бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесін алуға ұсынылған
Омарова Балнұр Әділбекқызының «Балалар денсаулығының аймақтық
даму бағыты мен оны жақсартудың ғылыми негіздері (Оңтүстік
Қазақстан облысы мысалында)» тақырыбындағы диссертациялық
жұмысына рееси рецензенттің**

РЕЦЕНЗИЯСЫ

1. Зерттеу тақырыбының өзектілігі

Отандымыздың тұрғындарының денсаулығын қорғау Қазақстан Республикасының ең маңызды әлеуметтік міндеті болып табылады. Бұлай дейтініміз, тұрғындардың денсаулығы мемлекеттің экономикалық дамуын, тұрғындардың әлеуетін және мемлекеттің қорғанысын анықтайтын негізгі элементі. Бұл мақсатты шешу үшін осы күнге дейін елімізде тоқтаусыз мемлекеттік медицинаны жаңарту және қайта құру шаралары жүзеге асырылды.

2. Диссертацияға қойылатын талаптар аясындағы ғылыми нәтижелер

Омарова Б.Ә. диссертациялық жұмысы кешенді ғылыми зерттеу болып табылады, қойылған міндеттердің әрқасысына ғылыми нәтижелер алынған. Оңтүстік Қазақстан (Түркістан) облысының мектеп жасындағы балалардың жалпы аурушаңдығы 10000 балаға балап есептегенде орта есеппен алғанда 1542,7 оқиғаны құрайды. Ер балалардың аурушаңдығы (1654,3) қыздардың (1486,44) аурушаңдығынан 10,14% жоғары болып түзелген. ОҚО балаларының арасында жиі және ұзақ ауыратындардың тарапу жиілігі 100000 адамға балап есептегенде 600 оқиғаға жетеді. Оның деңгейі 7-9 жас аралығында өте жоғары Себебі бұл топтағы балалардың организмі толық жетіле қойған жоқ және жаңа ортадағы зиянды себептерге олардың бейімделгіштігінің жетіспеушілігі байқалады.

Балалар үйінде тәрбиеленушілерде (10000 балаға балап есептегенде 712 оқиға) өз отбасында өмір сүріп жатқан балаларға (10000 балаға балап есептегенде 587 оқиға) қарағанда жиі және ұзақ ауыратындар саны жоғары. Оның негізгі себебі балалар тәрбиеленушілердің ата-аналарының әлеуметтік-тұрмыстық жағдайының төмендігі, анасының жүктілік және босану барысындағы аурулары, салауатсыз өмір сұру салты, балалардың босану барысындағы жаракаттануы болып табылады.

Өмірінің бірінші жылында балалардың денсаулығына әлеуметтік және биологиялық себептердің (45,5%) үлкен әсері болады, 4 жастан 6 жасқа дейінгі жас кезеңінде (36,9% және 36,9- 37,8%) сақталатын әлеуметтік-гигиеналық және өмір сұру ережелеріне жататын себептер рөлі (38,9%) арта түскені анықталған. Диссертантпен белгілердің үш тобы айқындалған: әлеуметтік-экономикалық; гигиеналық; биомедициналық;

3. Диссертацияда қалыптастырылған нәтижелер мен корытындылардың дәлелділік және деректілік деңгейі

Зерттеу әдістемесі Бүкіләлемдік Денсаулық Сақтау ұйымының концепциясы негізінде құрастырылған.

Жұмыста АМСК ұйымдары деңгейінде жалпы тәжірибелік дәрігерлер арасында «Денсаулық», «Салауатты өмір салты» және т.б. мемлекеттік бағдарламаларды білу негізінде балалар денсаулық жағдайының тенденциясын анықтап, аурушаңдықтың, мугедектіктің, өлім жітім көрсеткіштерінің алдын алу шараларын ғылыми негіздеу бойынша зерттеу жүргізген.

Демонстрациялық материал кестелер мен диаграммалармен көрсетілген, ұсынылған мәліметті көрнекті сипаттайды, сонымен жүргізілген зерттеудің құндылығын жоғарылатады. Алынған нәтижелерді өндөуде қолданылған заманауи компьютерлік және математикалық бағдарламалар мен технологиялар алынған мәліметтердің сенімділігін көрсетеді.

4. Диссертацияда қалыптастырылған іздешушінің әрбір ғылыми нәтижелерінің жаңалық тұжырымдамалары мен қорытындыларының дәрежесі

Омарова Б.Ә. зерттеуінің ғылыми жаңалығы келесілермен шартталған: медициналық ұйымдардағы электрондық деректер базасы негізінде, Оңтүстік Қазақстан облысындағы бүгінгі бала денсаулығына бағалау ұсынылды; озық математикалық және статистикалық әдістерді қолдана отырып, балалар популяциясы денсаулығының жыныстық-жастық, әлеуметтік-толтық ерекшеліктері анықталды; ресми статистика қорытындысы бойынша, балалар денсаулығының ғылыми негізделген талдауы ұсынылды және ата-анасының әлеуметтік сауалнамасы арқылы облысымыздағы балаларға арналған алдын-алу және ем жүргізу шараларының сапасын бағаланды.

Берілген зерттеуде қол жеткізілен нәтижелер мен қорытындыларының ғылыми жаңалығы жоғары дәрежеде деп есептеуге болады.

5. Алынған нәтижелердің ішкі өзара біртұтастырылған бағалау

Ұсынылған жұмыстың ішкі біртұтастырылған мәліметтердің бүтін ғылыми еңбектің нәтижесі екендігімен расталады. Қойылған мақсат пен міндеттер алынған нәтижелерге және диссертациялық жұмыстың қорытындыларына толығымен сәйкес келеді.

Материалдарды баяндау логикалық кезектілікпен, зерттеу объектілерінің негізді таңдалуымен, қолданылған әдістер мен нәтижелерді сипаттаудың айқындылығымен сипатталады.

6. Алынған нәтижелердің өзекті мәселені шешуге бағыттылығы

Диссертациялық жұмыстың жүзеге асырылуы, балалар денсаулығының аймақтық даму бағыты мен оны жақсартуға бағытталған Қазақстан Республикасының қоғамдық денсаулық сақтауының өзекті мәселелерін шешуде маңызды ғылыми-тәжірибелік мәнге ие.

Омарова Б.Ә. диссертациялық жұмысындағы өзекті мәселені шешу үшін алынған материалдарын математикалық-статистикалық өндөуден өткізіп, көп өлшемдік және мульти себептік талдау әдістерін қолдану және электронды бағдарламалы-есептеу кешенін пайдалану арқылы жүргізген. Алынған нәтижелерді балалар аурушаңдығын алдын алу шараларын жетілдіруді ғылыми негіздеу болашақта озық денсаулық сақтау бағдарламаларына негіз болып, еліміздің қоғамдық денсаулық сақтау саласының дамуына үлес қосатыны сөзсіз.

7. Диссертациялық еңбектің қол жеткізілген, бекітілген нәтижелері мен қорытындылары

Диссертациялық жұмыстың негізгі қорытындылары 11 ғылыми еңбекте: 1 мақала «Human Ecology» (импакт фактор 0,742) Scopus (h индекс 2) мәліметтер базасына кіретін халықаралық журналда; 6 мақала халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарында; 4 мақала Қазақстан Республикасының Білім және Ғылым саласындағы бақылау комитетінің ұсынған журналдарында жарық көрген.

8. Диссертацияның мазмұны мен безендірілуі бойынша кемшіліктері

Диссертацияның мазмұны мен безендірілуі талаптарға сай орындалған. Диссертациялық жұмыстың орындалуына байланысты келесі ұсынystар берілді.

1. Мүмкіндігінше көрнекі материалдарды қебейту керек (диаграммалар, гистограммалар, сызбалар және т.б.).
2. Жұмысты өзі жазған жарияланымдардың сілтемелермен толықтыру керек.
3. Аз мөлшерде орфографиялық және пунктуациялық қателіктер бар.

Алайда, көрсетілген ұсынystар диссертация тұжырымдарының тұрақтылығы мен ғылыми сипатына әсер етпейді, ол түзетуге келетін кемшіліктер болып саналады.

9. Қорытынды

Жалпы қорыта келгенде, докторант Омарова Б.Ә. «Балалар денсаулығының аймақтық даму бағыты мен оны жақсартудың ғылыми негіздері (Оңтүстік Қазақстан облысы мысалында)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы барлық талаптарға сай жасалған және жұмыстың өзектілігі, қоылған мақсаттары мен міндеттері, ғылыми жаңалығы, тәжірибелік маңыздылығы бойынша жоғары деңгейде толық аяқталған ғылыми еңбек болып саналады. Жұмыс жеткілікті деңгейде тәжірибелік мағлұматтар мен тұжырымдарға негізделіп, түсінікті түрде дәйектермен дәлелдене отырып жазылған.

Диссертациялық жұмыстың авторы Омарова Балнұр Әділбекқызына 6D110200 – «Қоғамдық денсаулық сақтау» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін беруге лайықты деп есептеймін.

Рецензент,
РММ «Шымкент обаға қарсы құрес станция»
станция» басшысы, м.ғ.к.

Ратбек Сайлаубекұлы

РММ «Шымкент обаға қарсы құрес станция»
басшысы, м.ғ.к. Сайлаубек Ратбек
қолын растаймын
Кадр бойынша аға инспектор
«___» ____ 2018 жыл.

Ахмедова М.И.